

NAŠA VOLJA

GLASILO JUGOSLOVENSKE MLADINE

Leto V.

Ljubljana, dne 15. maja 1940.

Štev. 13.

Se li zavedamo resnosti časa?

Često smo že na tem mestu opozarjali na pojave, ki so postali nekaka »gonilna« našega narodovega življenja, ki pa ne morejo dovesti do zaželjenega uspeha in cilja, katerega hoče doseči narod sam. Takšnji pojavi ob nastopu gotovih momentov, katere moramo predvidevati v bodočih dneh, lahko rode le katastrofo in nesrečo.

Ce se dodobra razgledamo in poglobimo v naše početje — razen nekaj samotnih klicev, ki zvene kot jok samotnega v puščavi, tedaj se nam zazdi, da se lahko prištevamo vsem poprej kot pa k resnim ljudem.

Mi smo podobni družini, katere hiša je obdana od vseh strani od jezikov plamena, njeni člani pa se pripravljajo o tem, kje bo stala notranja oprema in iz kakšnega lesa bo! Saj to je bolj važno. Mogoče je danes tako početje bolj pametno?! Mogoče pa so danes na svetu tudi taki ljudje, ki znajo ohraniti opremo v hiši, čeprav hiša pogori!

Videli smo, da so bili narodi, ki so bili notranje bolj strnjeni, žrtve svojih grehov. Čas bi že bil, da bi malo bolj pogledali v polpreteklo in sedanjo dobo, in da bi iz teh opazovanj povzeli tudi kakše stvarne zaključke. Mi pa se še vedno zadovoljujemo s kakimi frazarskimi in formalističnimi izjavami kakšnih naših bolj ali manj pomembnih politikov, kot da je s tem rešena vsa situacija, in da so vsled te izjave potihnili vsi viharji in burje, mi pa se lahko vdamo brezskrbnemu spanju.

Nam mladim, ki veljamo za nerazsodne otroke, se zdi, ko zasledujemo pisanje naših političnih časopisov, naravnost otročje igrakanje, in če pomislimo še na to, da vsi ti hočejo veljati za resne moze! Važno, res naravnost prevažno je danes vprašanje, kedar bodo poslanske volitve, kedar občinske, ali samo na Hrvaškem, ali tudi drugod, ali bodo volive tajne ali javne, kje se že naprej ve kakšna je volja naroda, kje se mora to še in na kak način se naj ugotovi?!

Nihče od teh ljudi pa ne pomisli danes, da je narodu

ni vseeno, kako se skrbi za njegovo bodočnost, kako se skrbi za njegov življenjski obstoj, kako se skrbi za njegovo svobodo in svobodo domovine. Zato je narod jel bolj budno paziti na delovanje vodstva naše vojske, ker je prepričan, da le ono posveča vso skrb temu, da obvaruje narod vseh nesreč, ki bi utegnile zadeti. Narod danes čuti in tudi dobro ve, da le vojska razume njegovo hotenje, to je: pripraviti vse potrebno za obrambo svobode njegove domovine, ki je obenem obramba njegovega lastnega golega življenja in eksistence.

Gradimo obrambne zidove

Že v uvodniku smo poudarili, da danes ni več časa za razne politične eksperimente in mahinacije, da narod sam instinktivno čuti, da mora posvetiti svoje sile drugemu delu — ne pa medsebojnemu obračunavanju. Časopisi v zadnjih dnevih poročajo o nekem pomirljivem stanju, ki je zavladal nad jugovzhodno Evropo. Vendar sleherni budni opazovalec razvoja svetovnih dogodkov ve, da je to le neko trenutno zatišje, in da je možno, da to zatišje preneha. Kajti ozračje je tudi nad tem delom Evrope — po zaslugi drugih seveda — prenasličeno z raznimi vnetljivimi snovmi, katere je možno vžgati ob prvem trenutku, ko bi bilo to v prilogi kakim vojujočim se strani.

Iz vsega tega moramo povzeti pozitivne zaključke, misliti na vse možne eventualnosti, ki lahko nastopijo in vsled tega moramo budno paziti na sleherni nov moment v razvoju svetovnih dogodkov ter sleherni moment uporabiti za to, da bomo čim bolj notranje strnjeni, povezani v enotni duhovni volji braniti in čuvati našo narodno in državno svobodo za vsako ceno žrtev. To moramo ob vsaki priliki naglašati in poudarjati. Kajti sleherni, ki bi nam hotel odvzeti ali pa okrniti v tem naše pravice, mora čutiti, da bo zadel na isto odporno silo, ki jo je nudil naš narod v letih 1912—1918.

Dolžnost nas, posebno mladih jugoslovenskih nacionalistov je, da združimo vse svoje sile, da gremo med narod in da mu pomagamo graditi to, kar je on že sam pričel in kar hoče v teh dneh tudi dograditi. Danes ni več čas, da priznavamo prvenstvo tej ali oni politični struji, temveč moramo zbirati vse one pripadnike našega naroda, ki čutijo odgovornost in dolžnost napram lastnemu narodu in svoji domovini, v močipolno delavno narodno armado, ki bo stalno gradila izza naših jeklenih pasov trdne, jeklene pasove narodove volje — nikdar kloniti, niti v najtežjih trenutkih in slučajih, kajti nuditi odpor proti raznim invazijam, pa bodisi to duhovnega ali fizičnega značaja, je dolžnost slehernega pripadnika našega naroda, da jo izvrši.

Zato naj vsi oni namišljeni voditelji naroda, ki ne znajo prislunhati klicu potreb naroda, utihnejo, in naj puste narod, da sam v sebi ustvari potrebno odporno silo, ki je v njem, in naj mu ne tratijo in uničujejo njegovih moči v brezpredmetnih stvarih in nevažnih malenkostih, ki imajo pomen mogoče samo za politične voditelje!

Naš narod je v dolgih stoletjih moral izliti nešteto potokov krvi, da si je pridobil zopet to svobodo, katero danes uživa. On se zaveda, da je njegova svoboda, pravica, dana mu od Boga, in da mu te pravice ne sme in ne more nihče odvzeti niti skratiti. V nasprotnem slučaju, pa je naš narod pripravljen zopet preliti nove potoke krvi, da ohrani svojo svobodo.

Pri tem, ko smo zgoraj omenili neke duhovne invazije, smo mislili predvsem na razne podtalne tuje propagande, ki so v službi gotovih namenov in ciljev. Dobro vemo, da se danes ne začneja vojna takoj z orožjem, temveč se pričneja z drugimi sredstvi, ki so učinkoviti tedaj, če narod ni pazljiv in če ne zasluži pravočasno njihovega namena. Mi dobro vemo, da se vojujoče strani poslužujejo vseh mogočih sredstev, da bi, ali razširile vojni kompleks, ali pa z majhnimi žrtvami dosegle nove teritorialne zmage. In tem namenom ter ciljem služi vsa ona podtalna propaganda, ki je zajela ogromni obseg po vseh nevojujočih se državah. Tudi naše oblasti, predvsem vojaške, so spoznale nevarnost te propagande in so zato tudi izvršile primerne ukrepe. Vendar še bolj učinkovito, kot so oblastveni ukrepi, je proti takim pojavom strnjenost naroda, ki ve, kaj je njegova dolžnost in ki sam s tem uničuje udarnost in učinkovitost take podtalne propagande popolnoma.

Ce se ozremo nekoliko v zgodovino našega naroda in če se v njej ustavimo v onih težkih zgodovinskih momentih, bomo videli, da je naš narod vedno stal trdno, kadar se je šlo za njegov obstoj in za njegovo svobodo. Tudi današnji čas moramo smatrati za enega izmed težkih trenutkov v naši življenjski zgodovini in mi smo trdno prepričani, da je naš narod to že občutil in spoznal in da ve, da danes zahteva čas zopet veliko samopremaganja, mnogo žrtvovanja in tudi mnogo čuti do dolžnosti, če hoče, da se obvaruje vseh nesreč.

V takih razburljivih in težkih časih je nujno, da mogoče nekoliko manj mislimo na lastno osebno korist, kako bi si jo pridobili, in da posvetimo malo več pažnje, svojih moči ter dela v občo korist — predvsem v korist jugoslovenskega naroda ter svobode jugoslovenske domovine. To izvršuje vsakdo najbolj na način da pobija in pa zasleduje legla tuje propagande, da ob vsakem trenutku in ob vsaki priliki utrjuje državljansko in narodno zavest in s tem pomaga graditi neporušljive obrambne zidove, ki se morajo danes viti preko vsega ozemlja naše Jugoslavije. Jugoslavija mora postati nezrušljiva trdnjava, v kateri so milijonske armade z jekleno voljo in prepričanjem, da njene nezavistnosti in pa svobode ne more uničiti nobena sila

Komunisti in nacionalizem

Že od vdora Sovjetske Rusije v Poljsko se poslužujejo komunisti v propagandne svrhe lepih besed o slovanstvu današnjega režima v Moskvi ter skušajo dopovedati našim ljudem, da stremi rdeči moskovski režim za zedinjenjem vseh slovanskih narodov pod okriljem Velike Rusije. Mnogo jih je, ki se dajo zaplesti v to mrežo, kajti čut slovanske skupnosti je v vsakem nacionalno čutečem Jugoslovancu tako globoko zasidran, da mu uhajajo njegove misli tudi proti njegovi lastni volji neprestano tja proti vzhodu, kjer živi, trpi, pa kljub temu neprestano napreduje in raste ruski velikan. Ta propaganda se je še okrepila sedaj, ko smo vendar enkrat prišli do spoznanja, da ne more biti Jugoslavija edina država, ki nima nobenih stikov z ogromnim ruskim kolosom, čigar beseda bo gotovo imela svoj tehtni pomen in vpliv v razvoju, zlasti pa pri končni ureditvi današnjih razburkanih prilik v svetu. Vprašanje režima je pač notranja zadeva posameznih držav, ki si kujejo in snujejo svoje usode same. Pogled na trenutni režim ne sme nikomur zastirati svobodnega pogleda na narod, ki ga ta režim trenutno predstavlja. Kajti le narod je večni, režimi se pa menjajo, naj so na videz še tako trdni.

Ni namen našega članka, da se bavimo s komunizmom, kot se izživlja danes v Sovjetski Rusiji. Hočemo le prikazati, kako nenarodno, celo protinarodno je delo tistih naših ljudi, ki se priznavajo h komunistični ideologiji, so si pa ustvarili nek poseben komunistični nauk, o katerem v Sovjetski Rusiji že davno ni več nobenega sledu in radi katerega bi jih Stalin ne gledal ravno prijazno, če bi ga začeli izpovedovati na ozemlju Sovjetske Rusije. Najlepši primer za to nam nudi Lvov. Par dni po zasedbi Lvova s strani rdeče vojske so tamošnji domači komunisti gospodarili po mili volji ter so si že razdelili vse mogoče časti in dobrine v polnem prepričanju, da jim bo njihov rdeči car priznal bogate nagrade. Toda že čez par dni jih je vzela noč in še danes ne ve nihče, kje so. Morda so še živi nekje v Sibiriji na prisilnem delu, morda pa tudi niso več živi. Isto bi doživeli naši komunisti, če bi se uresničile njihove sanje.

Komunizem v Sovjetski Rusiji je danes čisto osebna diktatura malega kroga ljudi s Stalinom na čelu. Za nje niso merodajni Leninovi nauki, za nje ne velja nobena ideologija, oni so diktatorji, ki hočejo vladati in nič drugega.

Kljub temu je treba priznati Stalinu, da je vodil doslej ne samo s svojega stališča, marveč tudi s stališča sovjetske države uspešno zunanjo politiko, vsled katere se je obseg države znatno povečal. Isti Stalin, ki je toliko rohnel proti vojni ter pridigoval o večnem miru, si ni pomišljal niti za trenutek, ko se mu je nudila ugodna prilika. Na njegovo besedo je začela korakati rdeča vojska, na njegovo besedo je padlo na tisoče ruskih vojakov. Ne, da branijo meje lastne države, nego da jih prekoračijo in priključijo državi nova ozemlja.

Naši komunisti se navdušujejo za Stalina in Sovjetsko Rusijo, nimajo pa nobenega nacionalnega čuta. Kriče sicer, da smo Slovenci poseben narod, ki mora dobiti popolno svobodo in stresti s sebe vse zadržke in ovire, njih dejanje pa kažejo, kakšno je njihovo resnično mišljenje. Zadošča samo en dokaz, ki je tako točen, da mu nihče ne bo mogel oporekati.

V zadnjih časih so trosili naši komunisti letake, v katerih pripovedujejo, da hoče »delavno ljudstvo« ohraniti mir za vsako ceno, da slovenske žene nočejo roditi otrok, da bi jih poržala vojna, protestirajo proti vojnim pripravam

ter kriče »Živela borba za mir in svobodo, proč z vojno«. Zgrozi se človek, ko čita danes v naši državi kaj tako podlega. Pri nas ni vojnih hujšakcev, ker je ves naš narod enoten v želji, da si ohrani mir. Pri nas ni nikogar, ki bi hotel doseči, da bi naj naša vojska napačila katerokoli izmed sosednjih držav. Ves naš narod pa stoji na stališču in to stališče tudi odločno povdarja, da sicer nočemo nič tujega, da pa ne damo nikomur niti pedi lastne zemlje. To je zdravi nacionalizem našega naroda, ki je pripravljen žrtvovati tudi zadnjo kapljo krvi za obrambo svoje rodne grude. In ko ves narod s ponosom in samozavestjo gleda na svojo narodno jugoslovensko vojsko, ki bo proti vsakemu napadu ščitila našo zemljo, naše žene in otroke, kriče takozvani komunisti, da je treba takoj ustaviti vse vojne priprave. Ruske žene, ruska dekleta niso smela izreči niti besedice in migniti niti s prstom, ko so morali njih možje in fantje v borbo, ne da branijo meje lastne države, nego da napadejo sosednje države. Naši komunisti pa pravijo, da sploh odklanjajo vsako vojno, tudi obrambeno. Hočejo torej, da bi stali prekrižanih rok in golih prs ter čakali, kdaj in komu se bo zljubilo prekoračiti naše meje in se polastiti naše zemlje. Suženjske duše ne poznajo vrednosti svobode. Kriče sicer o žrtvah, ki jih hočejo doprinesti v borbi za zmago svoje komunistične ideologije, v isti sapi pa hočejo zanašati dvome v dušo istega naroda, ki je od-

Peč:

Žalosten, neverjeten, a vendar resničen in vse graje vreden je pojav med našim nacionalnim dijaštvom, ki — hvala bogu — samo majhen del, zagovarja komunizem. Nekateri dijaki, ki mislijo, da so nacionalisti, nudijo komunizmu roko, da se tako izrazim, ga branijo pred pravilno mislečimi in trdijo, da komunizem Jugoslaviji ne škoduje, ampak da jo še celo krepi. Nekaj jih govoriči, da je komunizem sicer škodljiv, da pa iz svojega stališča Jugoslavije ne ruši.

Res, kje imajo taki ljudje oči, kje imajo misli? Bedasto, nesmiselno in skrajno omejeno je govoriti in se debati izmikati z besedami, da komunizem iz svojega stališča naše države ne ubija. Jasno kot beli dan je in izven vsake debate med pametnimi ljudmi, da, če kdo spozna svojo idejo za pravo, se bo tudi boril zanjo in da je potem njegovo stališče subjektivno popolnoma pravilno. Brez dvoma hoče komunizem sicer drugačno Jugoslavijo in misli, da je njegovo hotenje utemeljeno; to vsi vemo, o tem smo se vsi prepričali — čemu naj še potem razpravljamo o tem, ali je komunizem iz svojega stališča za Jugoslavijo ali proti njej? Seveda, da omenim mimogrede, bi bila

Jugoslavija precej drugačna od današnje, ki nam je dana po ustavi, in komunizem že s tem, da dela proti današnji naši domovini, našo domovino ruši, ker mu ta domovina ne ugaja, ker jo hoče drugačno. In v besedi rušiti je zapopaden pojem razbitja nečesa, kar že obstoja.

Toliko izmikovalcem, ki sami ne vedo, koliko škode napravljajo narodu in državi s svojim kolebanjem in o mahovanjem! Današnji čas brezobzirno izrine vse one tutke, ki se strogo ne držijo tega, kar spoznajo, da je prav in ki zagovarjajo sebi nasprotno ideje. Prav isto velja tudi malenkostnejšem; odklanjamo jih, zakaj vemo, da s svojim poudarjanjem skritih potankosti ali pa jasnih in na prvi pogled razvidnih dejstev skušajo preobrniti ce-

ločen braniti do zadnje kaplje krvi to, kar je njegovo po božjih in človeških postavah.

Ko so padali najboljši nacionalni ljudje v resnični, krvavi borbi za našo svobodo in za naš življenjski prostor, ni bilo nikogar, ki bi širil letake ter pozival narod, naj občuduje padle žrtve, kajti borba za pravice in obstoj naroda je neminovno združena z žrtvami. Kdor gre v borbo, ta mora biti pripravljen tudi na žrtvovanje samega sebe, ne da bi zahteval kakršnokoli plačilo. Čim pa se našemu komunistu stopi le malo na prste, takoj se začno širiti letaki, ki pozivajo »delavno ljudstvo«, ki pa obstoja iz advokatov, profesorjev, študentov in drugih takih delavcev, naj se upre proti nasilju in zruši obstoječe stanje. To kaže, kakšni junaki so naši komunisti, ki v resnici zaslužijo naziv kom-salonci, s katerim jih je krstil naš narod.

Kdor ima kaj jugoslovanske narodne in državne zavesti, ta mora odklanjati vsako skupnost s komunisti, ki so sposobni celo v tako kritičnih časih samo podtalno rovariti, niso pa sposobni posnemati niti Stalina in njegovih rdečih molojcev. Zato odklanja nacionalna jugoslovenska mladina vsak stik s komunisti in njihovo ideologijo. Nam se hoče svobode in razmaha, ne pa suženjstva! Zato nočemo služiti nobeni internacionalni. Naš dom je Jugoslavija, njega si bomo po jugoslovanskem receptu urediti tako, da bo nudil vsakemu delavoljnemu domačinu možnost dostojnega življenja ter predstavljal resnično domačijo vseh Jugoslovenov!

loto! Pozivamo vse »Voljaše«, ki čutijo za Jugoslavijo, za kralja in za narod, da takim ljudem pošteno stopijo na prste — med nami jim mesta ni!

Da komunizem vsaki državi in tudi naši škoduje, da jo slabi in ruši, vidimo iz nešteti primerov. Komunizem izpodkopava narodno zavest in stavi socialno zavest in internacionalno zavest nad njo. Komunizem države uničuje proti volji ljudstva, kot smo to videli na Finskem, preoblikuje, podrejuje sebi in pretvarja v nesamostojne, odvisne in nepomembne province, ki jih v resnici vodi Moskva. Praktični komunizem je najhujša diktatura, najbrezobzirnejši teror, najostrejša cenzura črk, govora in misli, najnasilnejši imperializem, najzagrizenejšo uničevanje. Na Poljskem je boljševiški režim pobil veliko število intelektualcev, tako n. pr. skoro vso družino Radziwilov, porušil velike kulturne vrednote (pet spomenikov v Lvovu itd.); da ne govorimo o besnenju v Rusiji sami, kjer so razdejali brez števila znamenitih cerkva, gradov, umetniških vrednot in tako naprej brez konca.

In komunizem pri nas? V Jugoslaviji komunizem podtalno ruje proti državi, dinastiji in ustavi; razkraja ljudski odporni duh; skuša zanesti svoje pogubne ideje

sluga je tuje špijonaže; udriha čez nas med tujimi narodi; plačuje frankovce in druge razdiralne elemente; v zvezi je z našimi emigranti po tujih državah; veže se z našim tisočletnim sovražnikom in krutim valpetom, pod čigar jarmom smo tako dolgo ječali; sabotira javne naprave, onemogoča naše diplomate in naše parlamentarce; podkupa vse, kar more; izrablja naše notranje spore za zunanjo oslabitev in narobe; grozi nam, da bomo viseli po kandelabrih; vtihotapiti se hoče v vsak, še tako skrit prostorček, povsod ga je polno, mi pa si tiščimo oči...

Težak je položaj, mnogo je že izgubljenega, vendar še ni prepozno, če se oprimmemo dela.

Pobijati moramo komunizem povsod, povsod moramo vsi zasebno in javno onemogočiti njegovo delovanje. Seveda ne smemo biti tako ozkogrudni kot gotovi ljudje pri nas, ki vsakogar, ki količkaj sam misli, napravijo za komunista. Razkrinkovati moramo sovražne vojnške organizacije, ki so tudi v zvezi z našimi komunisti, stati moramo budno na straži, da nam meja ne zagori, ali da ne izbruhne požar sredi države. Predvsem pa moramo zati-

rati vse komunistične ali *komunistom prijazne pojave med nami*, kajti le tako se bomo še rešili, drugače bomo zapadli vsem drugim vplivom, le ideji prave jugoslovanske in slovanske demokracije ne.

Poučiti moramo drug drugega o komunistični nevarnosti, ne pa se smejeti ljudem, ki nastopajo proti komunizmu. Varujmo s puško ob nogi ne samo našo nevtralnost, ampak tudi naš notranji red in mir, sicer gorje nam!

»Srečnejša Evropa«

Vsem je znana neljuba zadeva okrog francoskega zemljevida, ki ga je kot prvi list objavila »Illustration« in ki se nahaja na steni v ozadju tedanjega finančnega ministra Reynauda in ameriškega poslanca Sumnerja Wellsa. Ta zemljevid predstavlja preurejene politične meje med Jugoslavijo, Italijo in Avstrijo, ki bi se naj po zmagi zaveznikov zopet vpostavila. Ne vemo, v koliko jasen in resničen je ta zemljevid, ne vemo, v koliko ni le plod fantazije ali hudobije raznih agentov, ne vemo, v koliko moremo verjeti vanj, vemo samo to, da je povzročil v Evropi mnoga razburjenja in časopisnih bojev.

Značilno je mnenje italijanskega lista »Popolo d'Italia«, ki pravi med drugim: »Kar zadeva direktno nas in razen tega, da ta geografska karta prikazuje Italijo nekoliko zmanjšano, moramo pripomniti, da se v Franciji ne sme objaviti nobena fotografija tega zemljevida, če se predhodno ne izstavi cenzuri, ki kontrolira in zapisuje tisk, kar dokazuje, da fotografija, ne samo da je namerno posneta, ampak tudi namerno objavljena.« Ne vemo, oziroma prepuščamo čitateljem, da sami preso-

dijo, če so ta izvajanja točna. Še zanimivejše pa je nadaljevanje: »Reynaud je tako odkril svoje karte, mi pa bomo odkrili sedaj svoje: pred časom je nekaj delavcev v Rimu dodalo monumentalnemu zemljevidu fašističnih uspehov še Albanijo, pripojeno italijanskemu cesarstvu.

In sedaj odkrijmo še mi svoje karte: »Naj pišejo in rišejo kakršnekoli zemljevide v Parizu, Londonu, Rimu, Berlinu ali kjerkoli drugod, zemljevidov, ki bi delili našo zemljo, ne bodo do kraja zrisali nikoli!«

Ko bomo doživeli srečnejšo Evropo, bo moral biti v tej Evropi tudi za nas srečen prostor pod soncem, tudi mi bomo smeli vsi, neokrnjeni, edini in zvesti oporoki Viteškega kralja Zedinitelja uživati sadove svobode, bratstva in jugoslovanske ter slovanske demokracije. To verujemo vsi, za to smo trdno odločeni žrtvovati tudi svoja življenja in nadaljevati junško tradicijo jugoslovanskih borb za osvobodjenje in zedinjenje. Noben sunek nas ne bo našel nepripravljenih, vsa naša notranja trenja niso nič v primeri z ljubeznijo do domovine. Čuvajmo Jugoslavijo!

S. P.

dualna svoboda, tem večja je občestvena in obratno.

Po mojem mnenju more le tako pojmovanje občestvene svobode prikazati vso njeno etično veličino. Svobodoljubni človek pa, ki čuti v sebi moralno dolžnost, da usmeri svoje sile za napredek občestva, katerega član je, vidi svojo pot jasno pred seboj in se zaveda, da mu je delati v dveh smereh: 1. boriti se za čim večjo individualno svobodo ter s tem ustvarjati tudi svobodno občestvo, in 2. boriti se za osnovno (politično) svobodo občestva (neodvisnost, samoodločba ter že zgoraj omenjene primarne svoboščine), ki so predpogoj vsega drugega.

To kratko razmišljanje o svobodi se mi je zdelo potrebno. Prvič zato, ker živimo v časih, ko se svet znova »preraja« v krvi in išče novih poti za bodočnost; drugič zato, ker se misli in mnenja o teh novih poteh križajo in stoje nasproti, da se spoprimejo v brezkompromisnem boju na življenje in smrt, in tretjič zato, ker smo vsi hote ali ne hote zapleteni v to gigantsko borbo idej, pač zato, ker živimo v tem času, in moramo zavzeti lastno stališče do dogajanja. In zakaj prav o svobodi? Zato, ker je ravno svoboda tista, ki je bila napadena...

Dobovčan:

Pismo iz Dobovca

Po enourni vožnji se poslovim od hlapca Hlapona. Čez Kisovec jo mahnem v težkih okovankah vedno više in više. Kmalu me pozdravi pasji lajež in že naletim na samotno prijazno logarjevo kočjo v gozdu. Logar ima tudi lepo dekle. Saj pravim, tisto Borštinarjevo dekle! Da, celo v gozdu so rože... Ob takem dekletu odloži človek butaro neveselih dni. Zasmehi se in vse je zopet dobro. V sobi melje radio prav pridno snov od vseh vetrov. Človek tu uživa romantiko združeno s sodobnostjo. Pogledam skozi trodelno okno, ki tvori okvir daljne perspektive širokega kraja, pogreznjenega v bujno zelenje. Globoko pod menoj se v soncu blešči Sava, kakor srebrn trak. Drevje šumi okoli hiše, gozdovi s Kuma pošiljajo pomladni pozdrav. Kako človeka pretrese vse to. Vsa ta pokrajina je kakor pesem, ona izvabi iz moje duše vse, kar je v njej.

Tedaj v fari vabi prvič k maši. Z logarjevim dekletom se odpraviva. Pot naju vodi skozi gozdiček. Drevje se drami, izvija se iz dremajoče omedlevice, smrečje pogleduje v jasno sonce, grmi odpirajo radovedne oči. Kosi pojo. Tedaj mi pripne rdeč nagelj v gumbnico. Rad imam to dekle. Čez zimo je bil v vasi gošpodinjski tečaj in tam sem jo srečal. Takrat je stopila na oder in odigrala najvažnejšo vlogo v svojem življenju. Počasi stopava čez njive. Zemlja je zopet zadihala in spočela v sebi plod. Njeno ogromno telo se krči v nedopovedno sladkih materinskih občutkih. Glasovi zvonov prihajajo vedno bliže. Bližava se hišam.

Nisem tujec, ampak star z lavorikami ovenčan znanec. Saj imam v vasi lep kos pionirskega dela že za seboj. Res, Dobovec je zame najljubši kraj na svetu. Ves razigran kar žarim od veselja, kadar takole ob prihodu pozdravljam svoje drage znance in prijateljice. Zdaj si je nadela vas tudi svatovsko obleko in jaz zamaknjen občudujem to krasoto. Ej, pomlad je prinesla s svojo paletto spremembo. Verjemite mi, Dobovec je vsak dan lepši!

Zavijeva pred cerkev. Najlepša mi je tista nedelja, kadar obiščem to svojo najdražjo vas. Fantje in možje me pozdravljajo, toda z očmi prebadajo bolj njo kot mene, saj je obdarjena

Na braniku svobode

Zgodovina nam priča, da so bili vsi plemeni in resnično veliki sinovi človeškega rodu neustrašni boreci za svobodo, in da je marsikateri od njih to svojo ljubezen do nje poplačal z življenjem.

Naj pristaši sodobnih kolektivističnih gibanj še tako blatijo ideal individualne svobode, ta ideal je in ostane najsvetlejši cilj vsakega mislečega človeka.

Ta ljubezen do osebne svobode je pa tudi kaj naravna. Kajti samo svoboda more človeka poplemeniti, samo zavest svobode stavlja v človeka problem moralne odgovornosti za njegove odločitve in dejanja, samo princip individualne svobode vodi človeka do tolerance, do spoštovanja sočloveka in s tem tudi do mirnega sožitja med narodi.

In zopet je svoboda tista, večno napredna pogonska sila, ki neprenehoma ustvarja na vseh področjih človeškega udejstvovanja, v znanosti in umetnosti, ki sprašča človeški duh, da se jasno razgleda po vseh neizmernih obzorjih svojega sveta in tako zaživi polno in sebe vredno življenje.

Kakor je individualna svoboda temelj plodnega in pravega življenja posameznika tako je občestvena svoboda temelj za resnično življenje občestva — naroda. Mislim, da ni potrebno posebej poudarjati, da je občestvena svoboda neprimerno večja vrednota od individualne. Vendar je to spoznanje mnogim usodna premisa za napačen sklep. Mnogi namreč individualne svobode sploh ne vrednotijo, češ da je občestvu škodljiva in destruktivna ter jo podrejajo »interesom« občestva.

Drugi vzrok tega napačnega ocenjevanja

osebne svobode pa izvira iz nepoznanja občestvene svobode same! Seveda če razumemo pod pojmom občestvene svobode samo fizično prostost naroda, samo vse one najnaravnije svoboščine ki pripadajo vsakemu narodu že po naravi sami, to so vera, jezik, šole, knjige itd., potem bi se še dalo zagovarjati »interese« občestva, ki zahtevajo zaton osebne svobode in dokazujejo to z argumenti, kakršni so »narodna koncentracija«, »vsak organizem ima le eno glavo« itd. Toda vse te svoboščine (jezik, šola itd.) naroda so le najprimernejši znaki občestvene svobode. Nikakor pa ni to vse! Prava občestvena svoboda pa mora imeti še neko drugo, bolj precizno merilo, s katerim kaže stopnjo svoje jakosti. In to drugo edino pravo merilo je vprav individualna svoboda članov tega občestva.

Če namreč pojmujejo občestvo kot nek organizem, ki je sestavljen iz posameznikov in ne kot neko imaginarno personifikacijo, pa pravimo, da je občestvo svobodno, medtem ko so njegovi člani nesvobodni, ali ni v tej trditvi nekaj nelogičnega? Ali bi se ne začudili, če bi krovce, ki je porabil za kritje strehe tisoč belih opek, sestavil rdečo streho?

In zato se mora prava občestvena svoboda meriti predvsem po tem, koliko širine in svobode je v njenih uredbah in zakonih, kako svobodno smejo in morejo razmahniti njeni člani svoje sile in moči!

Če tako pojmujejo občestveno svobodo, potem se kaj kmalu razblini ono »nasprotje« med svobodo občestva in posameznika in med njima je vzpostavljeno kar najtesnejše sorazmerje, tako da smemo reči: Čim večja je indivi-

z mikom, ki očara vsakogar, kdor se ji približa. Meni pa je kar toplo pri srcu, ko grem z najlepšim dekletom, kar jih premore fara. Ona stopi v cerkev, jaz se pa oglasim v župnišču in pozdravim gospoda župnika.

Spominjava se zlatih časov, ko je bilo v župnišču bolj živahno. Prireditelj tečaja je bila v mojih rokah. Kaj sem pa hotel, učiteljstva ni bilo, namreč takšnega učiteljstva, ki bi ga resno in iskreno zanimalo tudi splošno prosvetno delo na vasi. To tako važno in v moralnem pogledu tako odgovorno delo v naši vasi čaka še delavcev. Ker učiteljstvo torej ni izpolnjevalo nalog in namenov, ki so mu bili dani, in ki jih je od njih pričakovala vas, sem se čutil sam poklicanega, da spoznam stvarnost vaškega življenja, da spoznam ljudstvo in njegove dejanske potrebe in na podlagi teh delam za napredek. Treba je bilo iti med narod in sodelovati z njim, ne pa biti nad njim! Mnenja sem, da je izobraženec, ki se zabubi v svoje veličje in odklanja stik z narodom, parazit. Žal imamo na deželi baš v učiteljskih vrstah nebroj parazitov. Tudi med narodom si človek lahko zgradi svojo osebnost. Narod je pač treba povezati z njegovim izobraženstvom, brez te povezanosti si ne morem zamisliti narodnega občestva.

Življenje mi je postalo lepo, ko sem našel jasen smoter, ki je privlačil nase vse moje misli in kateremu velja vse moje delo. Moj cilj pa je bil: pomagati sočloveku, posvetiti se za izgradnjo boljše bodočnosti našemu kmetu. Skratka, delati za blagor in povzdigo kmečkega stanu. Z vzpodbudno besedo sem hodil med kmečkimi hrami, da bi vsadil v srca faranov smisel za napredek, da bi povečal v njih željo po prosveti, katere je naša vas tako potrebna. Globoko brazdo sem zarezal v njivo, katere prst mi je sveta. Narod me je odprte duše sprejel, ker sem prišel k njemu z nesebičnimi nameni. Tečaj je bil resnično poseben dogodek, ki je prijetno dvignil vas iz vsakdanjosti.

Bogu hvala, da mi dogodki, ki so nastopili v

Evropi, niso preprečili izvedbe lepo zamišljene načrta. Kakor so že zamisel mojega tečaja vsi Dobovčani toplo pozdravili, tako so bile oči vseh ob slovesu rosne. Tih je postal Dobovec, kakor bi vedel, da je s tečajem izgubil velikega prijatelja. Človek nerad govori o solzah, o joku, toda ko sem tedaj šel po fari svete Ane, sem jih videl. Vse te solze zgovorno pričajo, da se bo ljudstvo tečaja še dolgo, dolgo hvaležno spominjalo.

Mojim zvestim sodelavcem pa naj bo v prijetno zadoščenje zavest, da smo sami na tem majhnem, neznatnem koščku slovenske zemlje zmogli s krepko voljo in žrtvami ustvariti veliko delo.

Poslovil sem se, Zdaj je cerkovnik vtretjič vabil k maši. Ljudje so se vsuli v cerkev. Orgle nad njimi so zabučale. Molitveniki in srca so se odpirala. Moje misli so pa blodile po cerkvi in se bliskovito križale. Plaval sem nad to klečečo maso.

Po maši so se kot vsako nedeljo obračali kmetje name s prošnjami. Vsakega je kaj žujilo. Jaz pa, nasmejan kot vedno sem jim odgovarjal in svetoval... Prav za vsakega sem našel prijazno besedo. Kako so mi bili hvaležni. Ta me je vabil na slivovico popoldne, oni na šunko, jaz sem se pa samo smehljal...

Moje dekle me je pa čakalo. Ko sem se odkrižal ljudi, sem jo povabil v svojo delovno sobo pri županovih.

Zagledala se je v mojo diplomu na steni. To je bilo prvo priznanje mojega udejstvovanja v vasi. S tem mi je bila izrečena globoka in srčna zahvala za moje dotedanje plodono delo. Da, da, zgodaj sem se srečal z življenjem in prijaznejše me je sprejelo kot srednja šola. V življenju ni nič razredov za začetnike, postavi te pred še tako težko nalogo in biti ji moraš kos. O, ko bi vedel moj razrednik, da me življenje poplačuje z diplomami, bi zbolel od nevošljivosti. Nikdar nisem imel te časti, da bi bil njegov ljubljencek. Veste, bil sem Dobovčan in moj oče, oh, saj ni, da bi pravil...

Da, da, še je vredno živeti! Pogled mi je obvisel na pisalni mizi. Pregledal sem med tednom dospelo pošto. Nisem še povedal, da je bilo toliko zaupanje vaščanov vame, da so me izvolili za predsednika Pripravljalnega odbora za elektrifikacijo Dobovca. Prevzeti sem moral zopet nove skrbi in nove odgovornosti. Pa sem jih rad sprejel. Delam, udeležujem se kjer koli morem, kajti povsod jim precej koristim. Vidite, tako jaz pojmujem ono osladno frazo: »Delo med narodom in za narod!« frazo, ki pa je meni postala že konkretno dejstvo. Rečem vam, vas je neizčrpna za tistega seveda, ki zna črpati. Torej ven v kmečke hiše, v hribovsko vas spoznavat zemljo in narod! Ven v resnični svet, ne zlagani, namišljeni svet, nego ven v trdo in neizprosno življenje! Izjav sem čul že toliko, da bi bil že čas podpreti jih vsaj z enim dejanjem. Da, da, gospodje s promenade! Tudi vas je po svoje lepa.

Ko sem prečital vse dopise, sem jih spravil v žep in stopila sva h županu. Poročal sem mu, kako napredujejo priprave za elektrifikacijo, kaj sem dosegel ta teden na banovini in kaj pri gospodu narodnem poslancu. Ko se je z mojim referatom, pripravljenim do potankosti, župan zadovoljil, naju je gospa županja celo pogostila.

Poldne je že bila v zvoniku, ko sva se spustila po bregu čez njive in skoz gozdiček. Iz krožnika se je prijetno kadila juha...

Popoldne sem pa užival svoj zasluženi weekend v Borovini, v logarjevi koči.

Zvečer sem se poslovil od vasi in prijazne logarjeve družine. Precejšen del poti me je spremljala. Njene oči so hrepenele po mestu, a so v tem hrepenenju obstale, kakor sva obstala tudi midva, niso mogle dalje. Verjemite mi, bolje je bilo tako. Nato so se zalesketale solze slovesa. Vroč poljub mi je dala na pot.

Nato sem se jadrno spustil po bregu navzdol, kmalu sem se zgubil v gozdu, ki se je dvigal nad Savo, toda moje srce in moje misli so še vedno hodile po Dobovcu.

Balkanski:

Pod našimi razpravami

Uvod:

Narod mora imeti dela, kruha in to dovolj za vsak dan; narod je visoka edinica človeštva in je poleg naših notranjih, zlasti poleg religioznih čustev, osrednja točka človeškega mišljenja in udejstvovanja.

Če pa govorimo o delu in kruhu, recimo še, da morajo biti človeške sile zdrave, moralno neoporečne na duši in na telesu, če hočejo res sprejemati delo na vsakem področju in to brez sovraštva in hinavščine. Zdravi in pametni ljudje znajo potem tudi v zasebnem ali javnem življenju presojati vsako stvar objektivno in premišljeno. Kako se morejo razumeti med seboj ljudje, če posameznik izmed njih še samega sebe ne razume? Kako, če je vse gnilo? Sicer se taki prijatelji še rajši družijo, a njih tovarišstvo kmalu preneha, če pride med nje le iskra nesoglasja. Take gnile in zanemarjene družbe ali pokreti ne morejo in to nikakor ne, torej ustvariti dobro. To je sploh nelogično, da bi slabost in pokvarjenost uresničevali dobro. Od tam prihajajo le slabosti, laž, zahrbtnost in prokletstvo. Toliko v splošnem.

Ne mislim v prejšnjem odstavku kaj omalovaževati našega ljudstva. Treba pa je pokazati dobro nasproti napakam, ki jih ima vsakdo in v tem primeru jih je pri nas še najmanj in še te, ki so, so prinesli oz. povzročili tujci. Pokazati moramo dobro, za katerim stremimo zlasti

mi idealno nacionalna mladina, in to dobro narodu predočiti, da bo narod zajemal dobro!

Vera.

Poleg svojih tvornih življenjskih potreb (hrana, obleka, dom, sredstva, ki si z njimi dobimo druge potrebnosti za življenje) ima narod, ki ne živi samo telesno, ampak tudi z dušo, svoje duhovne potrebe. Poleg hrepenenja po lepoti, resnici in spoznanju (že Aristoteles je dejal: človek že po naravi hrepeni po spoznanju), ima narodno telo tudi težnje za višjimi duhovnimi vrednotami. Noben narod ni brez vere; tudi pogani verujejo v svoje bogove etc... Vsakemu narodu je religioznost, bodisi, da je ta poudarjena javno ali ne, osnova in gibalo notranjega življenja. Religija, direktno rečeno vera, sta v našem narodu ono veličastno in globoko merilo vsega gibanja. Vsako delo mora biti narejeno na osnovi »vere«, t. j. ne samo upanja, ampak tudi prepričanja, da bo uspelo. Toda bolj vzvišena je vera v Boga in zaupanje vanj pri izvrševanju vsakega dela. Molitev je bila že paganom prošnja in pomoč za njihove zasebne in skupne (vojne) uspehe. Vera mora biti nam, ki smo kristjani, osnova dela. Bog je, narod je veren, narod ima vero in v veri išče pomoči, v Bogu išče vse. In kdor bi odvzel narodu ono, kar mu je najdražje, kar mu je duhovna osnova lastnega življenja, ta bi hudo grešil. Ali mar ni res? Na tem svetu je toliko gorja in kdo bi ne pričakoval, da ga bo po smrti (ko si jo večkrat želi zaradi nepotrpežljivosti oz. nadležnosti samemu sebi), čakalo novo, lepše življenje. In že v tem je velika veri v Boga, in narod, ki trpi vse življenje v

potu svojega obraza, čaka odrešenja v Bogu. Vera nam mora biti vzvišena nadvse, vera mora biti idealna in od srca, ne pa hinavska in včasih premnogokrat celo v zlorabo. Mnogokrat vidim in slišim, kako moji tovariši idealno in res ognjevito prepričujejo marsikoga o krščanskih resnicah, a na drugi strani marsikoga, ki jim je kaj preveč odkrito rekel, če se z njimi ni povsem strinjal, ali pa sploh ne, potem zahrtno ovajajo in mu škodujejo, ali pa po drugih. To ni lepo! Tako se v narodu, že v mladini vzbujajo in celo pod nadzorstvom »višjih« goji hinavščina in zahrtnost. Družba — idealna in dobra mora res skrbeti poleg tvornih dobrin tudi za duhovne, kajti duševnost in razum urejata našo telesnost; toda nekemu, ki je trmoglav in ki je, bodisi zaslepljen, bodisi v lastnem prepričanju, da ima on prav, naj glede takih stvari ne škoduje in naj ga ne zapostavlja. V narodu (družbi) tako niso vsi ljudje enih misli, iste veroizpovedi etc... Poudarjam, vera je duhovno najvišja vrednota.

Mora biti srčna in nesebična. Danes pa je gorje tudi v tem, da se zlorablja, kakor se je že večkrat v svetovni zgodovini, in da se izkoriščajo na ta način cele plasti naroda. Za nas kristjane je krščanska vera, za drugoverce je druga. Prav tako oni lahko žive po svoji veri, kot mi kristjani po krščanski, t. j. pošteno in odkrito. V skupnem narodnem telesu nas to ne sme motiti, ker so vse vere zaščitene z zakoni in s tolerančnim patentom.

Bratje, v začetku svoje razprave omenjam duhovne vrednote našega naroda, t. j. vero, kajti iz te izhaja in po njej direktno iz našega razuma in naše duševnosti miselnost in iz mi-

selnosti sklepanje in iz sklepanja dejanje, ki imajo važnost tako v zasebnem, kakor v družabnem — narodnem življenju. Za vero se lahko človek svobodno odloči, da ali ne. Je tudi boljše tako, kajti kdor vrši verske dolžnosti iz hinavščine in sebičnosti, ta je najnevarnejši za človeško družbo in je odkriti nevernik vreden pred njim največjega spoštovanja. V skupnem narodnem življenju je mnogo različnega. Nihče pa se ne sme zapostavljati. Vera, religija, je za one, ki verujejo dvojna; vera v samega sebe in vera v Boga. »Vera« onega, ki je brezbrizen za religijo, ki je dobesedno brez vere, ki ne čuti potrebe po verskih skrivnostih, je pač vera njegova, t. j. samoprepričanje. V družbi so eni kakor drugi. V bratskem skupnem življenju pa moramo skrbeti eden za drugega, ne glede na to, kakšno vero, prepričanje etc... imaš. Preganjanja ne sme trpeti nobena verska ločina, ki zakonito obstaja, vsaka je zaščiten. Verski pouk mora res skrbeti za moralni dvig naroda, za nrvnost. Vera mora biti kakor narodna armada nad in izven vsake politike. Če je družba osnovana na podlagi poštenja in pravičnosti, se ne bo treba nobeni verski ločini bati krivice. Vodstvo družbe naj res bratsko in odkrito dela za splošni blagor vseh ljudskih slojev enako in naj se ne dotika verskih stvari. Te naj vodijo pametni in izkušeni cerkveni predstavniki.

Narodno telo mora biti edino v enem centru, v eni misli, to je glede domovine. Domovina Jugoslavija mora biti naš ideal poleg religije, njo bomo branili, z njo bomo živeli in v njenem naročju bomo umrli. Zato pa moramo naš narod duhovno in telesno ustvariti čil in zdrav. Dati mu moramo hrane in te v polni meri, ne v besedah in frazah, ki jih sestavljajo po kabinetih. Seveda, lepo bi bilo, če bi prevzelo vse naše plasti eno skupno mišljenje in versko prepričanje glede naših duhovnih potreb. Kajti ne samo v edinosti naroda, ampak tudi v edinosti ene vere vsega naroda je moč.

Vsako delo pa, bratje, storjeno z vero v Boga, kralja in narod, bo imelo uspeh, če bo idealno in pošteno. Kakor ste čitali že v zadnjem članku »Naše dolžnosti, naš cilj...«: treba nam je več intenzivnejšega, globljega dela in ne pohajkovanja, treba nam je več upanja in vere v naš veliki cilj!

Koljo Smiljanič:

(Nadaljevanje)

Velika fantazija

»Lepo, zelo lepo.«

»In otroci sonca, ljudje, kakšni so tam? Kakšne so v tvoji deželi žene? Kajti kakršne so žene, takšno je sonce; ali veselo, ali otožno, ali lepo, ali prikupno, dobro ali zlo, toplo ali mrazo, in takšna je tudi zemlja.«

»Mnogo jih je; visokih, majhnih, vitkih, okroglih, ne morem ti reči, kakšne so vse.«

»Pa tvoja najljubša, kakšna je?«

»Pst! o tem ne smem govoriti, noče, da mislim na njo.«

»Potem ti pa jaz povem, kakšna je: ne ve, kaj počne. — Ali veš, kdo sem jaz?«

»Vem, princesa Asahi Niči, Japonka iz tisočih let.«

»Da, princesa Asahi Niči, Japonka iz tisočih let, pa še nekaj — jaz sem vila Fantazija.«

»Vila Fantazija? To je vendar smrt! Ti si smrt!«

Tedaj se je nasmejala iz vsega srca in se privila k meni, tesno in krepko, in poljubila me je na usta.

Kot leden je bil poljub in od njega mrjem. —

Z letalom sem prispel semkaj in zadnji čas je, da izginem. Ali ne, ali ne, Žarislav-misel!« sel!« —

Wester S.

Slovanska pripovedka

V skupni pradomovini Aziji, za davnih dni,

bival je slovanski rod. —

To bili dedje naši so, očetje,

svobodni, delavni in pa ponosni.

Nikdo jih tlačil ni.

Slovan takrat pač ni bil tujcu — rob!

Takrat Slovan je bil svoboden,

a svoboda je božji dar

in nad njim vihtel ni biča

tujec — gospodar ...

Za časa narodov selitve

v davnih onih dneh

se vzdignile so množice slovanske

in našle si življenjski prostor na evropskih tleh ...

Slovan ni prišel kot barbar,

da vzel bi malim narodom svobodo,

zaslužnjil jih, vihtel svoj bič na nad njimi

in jim postal bil tujec — gospodar.

O ne, nikdar!

Slovan še nikdar ni bil in ne bo barbar!

In odsihdob so bivali v Evropi

naseljeni na severu in jugu

sovraštva ni bilo med njimi

živeli v slogi so in miru ...

A sonce sreče in miru, Slovanu dolgo ni sijalo ...

Mir in sožitje, bratstvo in človečanstvo

bilo in je geslo slovansko.

A mir ta so oskrunili

narodi barbarskil

Ne gledajoč na žrtve, ki bile so neznanske

napadali so narode slovanske. —

... V dobi, ko so si Slovani ustanavljali

države in državnice, ko sta oznanjala

blagovest slovanska blagovestnika

sv. brata Ciril in Metod, so bili boj,

za svojo neodvisnost in obstoj,

sta njih moč in značaj jeklenela
ker sovražnika kruta in brutalna sila
slovanskega odpora ni zlomila!

Od neizmernih ruskih step

pa do Adrijanskega morja

se čula slovanska je beseda ...

In čuje se še danes.

Minilo mnogo je sijajnih dob, kraljev in bojev,

se mnogo krvi slovanske je prelilo

Slovan je živel dalje brez zastojev

Slovana na pohodu ni nič ustavilo ... —

Ni mu zavlada Morana, po prorokovanjih
krivih,

ne strla ga sovražna sila,

so predniki naši vedno prisegali, kar bilo jih
je živih:

— Služili bomo le domu in rodu

a nikdar ne tujcu — gospodu! —

... Bratje, čujmo; to je opomin naših očetov
in dedov,

nam, poznim rodovom! ...

Čujmo ta opomin! Hodimo po njih stopinjah,

da ne pride ta opomin nam

že suznjem — robovom. —

Toda bratje ... —

... In zgodilo se je. —

V robstvu je čita slovanska naroda dva. —

O, bratje, ne dopustimo, dvignimo se!

Ne dopustimo nikdar,

da nam bi bil tujec — gospodar! —

Zarje naznanjajo dan ...

Prebudili so se narodi!

Glasniki slovanstva oznanjajo mlademu rodu:

Slovani smo na pohodu!

Preko ruskih step se vije srebrn trak, Volga ...

Mirno teče preko slovanskih zemelj in skriva

v sebi neštete skrivnosti ...

V SLOVANSTVU JE MOČ!
BODOČNOST JE SLOVANSKA!
ZDRAVE IDEJE SO VEČNE!

5.

»Žarislav, odprl si oči! Po enem tednu — joj, po dolgem tednu!«

Zorici je kipelo iz mladega, svežega telesa veselje. Stisnila se je k bratu: »Zdrav si, Žarislav! Poglej, roka je skoro zaceljena. Ampak laboratorija ne boš več videl nikoli. Vse sem prodala in razdala. Uničil bi se, Žarislav, saj nisi hud, nisi hud, reci, da ne!«

»Ne deklíč, ne, nisem hud, vesel sem celo. Danes sem se rodil v novo življenje — v življenje svetlobe, o kateri sem toliko presanjal, toliko ...«

Ni bil še dobro pri zavesti in potreboval je spanca, že zopet spanca, ampak krepčilnega.

»Zorica, moja mala, zlata Zorica, moja edina ljubezen, moje sončece, daj, poljubčkaj me!«

Zorica se je sklonila k njemu in ga poljubila na čelo. Žarislav ji je vrnil poljubčke na polna ličeca

»Pa bi Zvezdano tudi poljubil, kaj ne, če bi se vrnila, kaj ne, da bi jo, Žarislav?!«

»Zvezdano? Joj, kako bi jo poljubil, na usteca, na tista sladka usteca, ki vem ... ki vem, da še niso pozabila mojih poljubov ...«

Ali čuješ ti, ki sem to tebi napisal?

Ne reci ničesar, jaz sem fantast in sem napisal »Veliko fantazijo.«

K o n e c

»Tudi jaz, Žarislav-srce!«

Potem sta molčala, molčala sta, ko je blede-la noč in molčala sta, ko so zvezde padale v morje. Molčala sta, saj zvezde sreče itak ni bilo več.

Ko pa je prvi žarek šinil skozi vesoljstvo v Zlati rog, je Žarislav-misel dvignil »Neunion 2« in ga spojil z — ne še, preje je še Žarislav-srce poslal poslednji poljub svetu, ki je umiral, poljub ljubezni stvarstvu, ki sta ga uničevala — za nič.

Da, za nič! samo za eno ljubezen, za eno samo izmed tolikih, ki so prišle, se razcvetele in izginile, tako kot so se pojavile v mraku sveta. Tisto, njo, nepojmljivo, čeprav dobro znano. »Vsako srce jo enkrat občuti, s sanjami pride, s sanjami gre — ljubezen.« —

In izginil je svet in velika fantazija je storila svoje delo — za nič —.

Le malo je ostalo od razdejanja. Majhno sončece tam daleč nekje in še manjša zemlja — mrtva zemlja. Le to dvojce se je ohranilo, kajti to sonce in to zemljo je oškropila kri Žarkovega srca in srce je strto ležalo na tej mrtvi, mrtvi zemlji ...

— na tej mrtvi, mrtvi zemlji — ! —

Toda na tej mrtvi zemlji je zopet začelo kličti drobno, prav drobno življenje. In prvo življenje je vzkliklo iz Žarkovega srca.

Tipe:

Deček

Ko je bil Miran star deset let, so ga vpisali v šolo, v gimnazijo, ki se je potem celih osem let vlekla za njim.

Če sem poznal Mirana? O, poznal sem ga! V prvi je nosil kratke hlače in imel prirodopis štiri, vedenje pet, kot nikoli pozneje več, bil je ljubljenec profesorja za slovenščino ter priden in miren fantek. Spoštoval je vse, kar je dišalo po šoli in se je strašno bal nove maše, ki je včasih zapela doma.

V drugi so ga oblekli v pumparice, ki pa jih nikakor ni maral nositi. V drugi je Miran prvič šprical in doživel kup nezgod. Padel je pod led, da so ga komaj rešili, si zlomil ključnico in prerezal žile na roki. Stepel se je v razredu in odnesel iz pretepa dvakrat zlomljeno roko. Pa še ukor po direktorju je dobil za to. Zlata doba njegovega študija je končala, vsi profesorji so govorili: »To je pa tisti!« Na izletu mu je prijazen sošolec vrgel kamen v glavo, mu izbil zob in razmesaril vrat. No, mogoče po nesreči. Tudi cveki so pomalem začeli kapati. V nedolžnih kapljicah seve, toda začeli so.

V tretji je dobil novo aktovko, plašč in samokres. Sploh pa je začel prekupčevati s »težkim orožjem«. Razred je pod njegovim vplivom postal prava smodnišnica in arzenal, v Tivoliju so streljali veverice in ptiče, se obmetavali s kostanjem in počasi postajali »barabice«. Začel je redno zahajati v kino, se navduševati za Tarzana, Karla Maya, skratka, za vse drugo, samo za šolo ne.

Četrta je bila za Mirana kaj usoden »klas«. Prijelo se ga je ime Tonček in nihče od sošolcev ga ni več drugače klical.

Koljo Smiljanič:

Sunki

ZEFIR

Sedaj sedim v šoli. »Njegovi feljtoni so satirični,« govori glas izza katedra.

Ali ga slišim? Ne vem. Na klopi, pred seboj vidim štiri črke, ki sem jih izdolbel v spomin na neko, no, v spomin na neko.

In potem zvoni. Vsi vstajajo, samo jaz sedim, vsi molijo, le jaz ne molim več, le jaz molčim. In tovariš mi šepne na uho: »Zakaj ne moliš?«

Jaz pa molčim; saj ne vem kaj naj rečem, saj ne vem, kaj naj govorim. Ne, ne, — komu naj govorim...

GORSKI VETER

Na pečini nad mano stoji gams. Mislim, da je bronast, pa ni. Tako živ je, da vidim od daleč, kako mu polje kri in kako mu utriplje srce.

Pa je čisto miren. Jasno nebo je nad njim in ga gleda v azur, jaz pa sem zdolaj.

Nočem zažvižgati, nočem ga plašiti. Gams je miren. Kot puščica na napetem loku je in najbrž bo skočil v nebo. Zdi se mi, da drhti od krvi, da se mu oči iskrijo, da mu rastejo krila. Še malo, malo, pa se bo zaletel in švistnil skozi sinjino. Videl ga bom, kako bo izginil kot neskončno majhen atom v vesoljnem zraku.

Sedaj je skočil. Čisto drugače je. Nič azurja, nič sinjine, nič veselstva...

Okrog mene udarja kamenje, gams se je maščeval, ker sem ga motil v ekstazi. Toliko kamenja!

Iz senc mi teče kri. Nič me ne boli, le kri, rdeča, mi teče.

Teče, teče, ker sem motil Boga. —

Za onim borovcem žvižga Pan.

HUDA URA

Ponoči si v cerkvi. Ne veš, zakaj si noter. Tako. Ali čutiš vonj ugaslih sveč? Čisto temno

To je prvi glavni moment iz četrte, drugi je prvi klobuk, (seveda turistovski), ponesrečen poskus s cigareto, četrta pa mlada ljubezen od daleč. Razume se, da je bil »fusbalk« na dnevnem redu. Fant je napredoval, kaj ne?

Petošolec, petošolec, ti poet... Tonček ali Miran se je zaljubil od blizu, boječe spočetka, potem pa se je okorajžil in, no — in... (pikice so bistven znak petošolskih pesmic). V peti se je resno poprijel učenja, ker mu je »foter« zagrozil, da ga bo dal za čevljarja se učiti, če ne bo izdelal.

V šesti se je naučil plesati in odprla se je nova doba v življenju gimnazijca, nova doba udejstvovanj, zmag pa tudi porazov, doba cvekov, neprimerne vedenja, promenadarjenja, športarjenja, kibiciranja za »Ljubljano«, ugibanja o filmskih zvezdah itd...

V sedmi je dobil bel plašč, stalno družbo promenadnih levov, plesalcev in plesalk in kup cvekov. Odletel pa le ni, je že toliko špekuliral, da je dobro izvozil. V sedmi je doživel tudi »veliko ljubezen« poleg mnogih malih, ki ga je končno na cedilu pustila. Pa nič ne de! Dečko je toliko časa delal, da je počasi spoznal vse najrazličnejše lokale in podobne zadevice, dečko je toliko časa delal, da se je polagoma izuril.

V osmi je postal gentleman in osvajač, toda... toda več ne povem, ker se je izgubil v vrtincu življenja in ga od takrat že pet let nisem videl. Menda je sedaj »stara bajta« ali kaj.

»Resno, fantje, nikar ne hodite po njegovih stopinjah!« bi dejal naš gospod profesor verouka, moj prijatelj Tihomir pa: »Seveda, seveda...«

je, le stebri se napol dvigajo iz tal, čudni so.

Cvrk, cvrk, pravijo klopi in če samo prestopiš, počni in zaškripa in tebe oblije zona. Iz oltarja pa zavdarja po svečah in zelenju. Če ne bi zavdarjalo, bi mislil, da je nekdo tam gori, tako votlo gledajo oči iz onega kota.

Pa ti veš, da niso oči, saj kjer zavdarja po zelenju in svečah, oči ni.

Toda to so oči. Globoke, težke, rjoveje, in ti se tresesh. Mogoče se bojiš.

Nekaj vzdihne iz oltarja. Ali so grehi? Ne, ti veš, da niso grehi, da je smrt. Bela je kot hostija in nedolžna od daleč. Od blizu pa je ne vidiš.

Duši te. Smrt je stopila iz oltarja — velika je kot hrib, stoka, pade po tebi — ti pa stiskaš kropilni kamen. Naprej si ne upaš, bojiš se hudičev, ki gredo za smrtjo.

Stoka cerkev, stoka. Netopir zleti izpod stropa, pade v temo, se ujame v zlatem lesketu, prhne ob tvoji glavi.

Ti čutiš njegovo perut. Vlažna je, mehka, netopir cvili, izpod klopi ropota. Tema govori. Na tvoj obraz se spusti pajek — drsi, drsi, ti se daviš od groze, hudiči kukajo izpod oltarjev.

Ne, ne, dovolj je to za zemljana, ti bežiš ven in zunaj te srečam jaz.

Takrat sem te vprašal: »Čemu tako drhtiš?« Pa ti si tekel kot obseden po ulici. Ali se spominjaš?

ORKAN

Nekoč sem bil v vojni. Padel sem z letalom in sem se ubil.

Ko so me videli, kako padam, so zbežali.

Majski:

Prvi maj

Draga še pomniš,
kako lanski je maj cvetel,
kakor podoba iz sanj,
kakor visoki glas vijolin
vetrič je šelestal,
maj...
in se potapljal vanj,
pomniš še kaj?

Draga, še pomniš,
kako v srcu je plala kri
in pel sem od sreče prevzet,
te k sebi privijal, prav na srce,
v tebi sem gledal cvet,
maj...
Ti pa zganila si črne oči,
draga in od tedaj...?

Draga še pomniš kaj?
Ne vem... Ti si daleč kot prošli maj,
jaz črnogled gledam svet,
razočaran idealist,
morda še poet.
Maj...
moj je bil svet le nekdanj
in zdaj — izmalichen spomin.

Borut:

Čuj!

Cuješ odmev,
ki pušča ga spev
preteklih pomladi?

Sile brsteče
bi svet obrnile
in želje blesteče
se s cvetjem ovile.
V sinje nebo
je zrlo oko
in s soncem na pot
odšel bi odtod.

Čuješ li krik,
ki vzbudil ga stik
je z žensko v nasladi?

Kaplja gorjupa
v srce je kanila
in ura obupa
na križ me pribila.
V tla zro oči,
nikjer ni poti
in sto bolečin
izvablja spomin.

Čuj še ta vzdih,
ves beden in tih:

V sanjah o sreči
iskal bom zavetja,
a v vihrji besneči
počakal poletja.

M. S.:

Resnica

Zlata pota so pred mano
in jasnine sinje,
vendar tu in tam bojazen
dušo mi prešine.

Odgovor

Vprašali boste me,
zakaj se smejem
in če ne bo odgovora,
uganite sami...

R. Borut:

Maj in jaz

V teh dnevih se mi pred očmi vali črna reka po belem polju in ni ji ne konca ne kraja. Na tisoče malih, ostrih črk se gnete v glavi, kakor čebele v panju. Topo strme izmučene oči, zdaj zdaj se zganejo ustnice in roka leno obrača list za listom. Odvodi z integrali, alifatične spojine, oktroirane ustave in še in še. V eno samo pikico skrčeno srce se včasih razširi in požene kri prav do možganov. In takrat se mi usta širijo v silen krik, da bi se stene sesule v prah, razmaknili mrki oblaki in zjasnile oči. A nič tega ni. V tišini čujem, kako iz vseh kotov se vzpenja kot pajek potuhnjeni mrak čez mizo na mene.

Tedaj stopim k oknu in ga doprem. Jojme, kaj

bom res oslepel? Sama svetloba, bujno zelenje, maj. Maj!

Kako lepe ste jutranje zarje! Kot zlatolase vile priplavate izza gora in z nežnim poljubom zbudite sanjavo prirodu, odgrnete z njenega deviškega telesa temačno odejo, jo skopate v rosni kopeli.

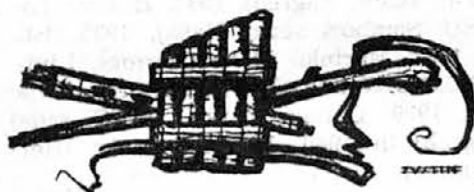
In že prikoraka svetli dan z ogromno zlato krono, poboža zemljico s toplo dlanjo, da se vsa razživi. Zelene bilke, duhteči cveti in ptice poče, vsi, vsi bi radi polepšali svet.

Že stopajo po prstih večerne sence. Molče ovijejo valujoče polje, razkošna drevesa in ljubke gričke z rahlo tančico. Poglej v nebo! Zvezda za zvezdo, že jih je polno vesolje. Pridi zdaj, ljubica! Nocoj boš princeska in Mirjam bo tvoje

ime. Veš, prej sem utrgal rdečo rožo. Pa se mi je zdela prebleda. Zarezal sem v desno dlan in škrlatna kri je oblila cvet. Pripni ga na prsa, princeska! O moji ljubezni in tvojem imenu bo pričal. In mesečev žarek naju popelje v kraljestvo omame. Drhte bom šepetal tvoji plavalasi glavici, s sinjimi očmi okrašeni, prelepo bajko o duhtečih rožah tik ravnih cest, ki peljejo v raj. Tvoje žametne ustnice mi bodo darovale v hipu večnost. Kdo ve, če se še kdaj povrneva nazaj v življenje, med revne zidove.

Ura je pozna, okno zaprto. Zopet zrem topo v črne spačke. Na rami mi čepi pajek — mrak in zlobno bulji v moje oči. Vem, kakor vedno čaka hinavsko, da bo spolzela prva solza in za njo še druge. Potem se bo ostudno zarezal, zlezel z ramen, se splazil v kot in vso noč se bo hahljal.

Toda, saj se nisva zadnjikrat sešla, maj in jaz.

KULTURA

Drugi zvezek »Dobrovoljske knjižnice«

Eden glavnih činiteljev za vzdrževanje in dviganje naše narodne zavednosti je obsežna organizacija vojnih dobrovoljcev, ki vsestransko marljivo deluje med našim narodom tudi še sedaj, ko bi se morda povprečnemu opazovalcu dozdevalo, da njihova vloga ni več aktualna. Že lansko leto je izšla v njihovi založbi in iz njihovih vrst knjižica »Vrata v svobodo«, letos pa so publikacijo »Dobrovoljska knjižnica« nadaljevali z »Jugoslovanskim odborom v Londonu«, katerega delo nam je izčrpno orisal njegov član, znani dr. Bogumil Vošnjak.

V osmih poglavjih na petdesetih straneh malega formata nam razlaga pisatelj postanek, ustroj, program, propagando, zveze z vojnimi dobrovoljci, stvaritev krfske deklaracije, delovanje v Beli hiši in z Wilsonom, udejstvovanje v novi domovini in zgodovinski pomen Jug. odbora. Čitatelju postaja od vrste do vrste te vzor-

ne knjižice vedno bolj jasno, kakšno ogromno delo za Jugoslavijo je skupno z organizacijo vojnih dobrovoljcev izvršil ravno Jug. odbor. Jug. odbor je tudi prvi podal naboljšo rešitev ureditve naše države. Jugoslavija naj bo unitaristična država, v kateri pa naj odgovorni oblastniki izvedejo primerne samouprave, dekoncentracijo in decentralizacijo. Jug. odbor se je zavzemal za vse Jugoslovane, ki jih je tlačila avstroogrška pest in je bil kot tak opolnomočeni legalni zastopnik Jugoslovanov, ki so živeli v črnožolti monarhiji. Gojil je zveze s srbsko vlado in je skupno z njo izdelal krfsko deklaracijo, ki predstavlja višek njegovega dela in višek jugoslovanske državne misli.

Vendar pa ti tvorci krfske deklaracije v novi državi niso prišli do veljave. Pomagali, da, zgradili so Jugoslavijo, pa so jih razni prerivači izpodrinili in privedli državo v tako stanje, v

kakršnem je bila. Vendar pa duh generacije Jug. odbora ni zamrl, ta duh se obnavlja v nacionalni jugoslovanski mladini in jo navdušuje za ideale, ki so prešinjali borce za naše zedinjenje.

Na koncu knjižice stoji še besedilo krfske deklaracije v srbohrvaščini, ki nam dokazuje, da so bili delavci v Jug. odboru res modri, uvidni, pa tudi navdušeni in borbeni Jugoslovani.

Drugi zvezek »Dobrovoljske knjižnice« je delo, ki smo ga že dolgo pogrešali, delo, ki nam vlije novih moči za čase, ki se nam bližajo, delo, katerega ideje so nesmrtno. Prav tako pa bo »Jug. odbor« dobrodošel priročnik našim maturantom, kajti v njem bodo našli obilo izpitne snovi.

Pozdravljamo torej drugo publikacijo »Saveza ratnih dobrovoljaca«, zahvaljujemo se v imenu jugoslovanske mladine dobrovoljski organizaciji in pisatelju, da sta nam dala tako odlično delo, priporočamo končno, da si vsakdo, ki čuti za Jugoslavijo, in to je dandanes menda res vsakdo, ta zvezek nabavi in ga prečita.

IZ UREDNIŠTVA

Ribanna: Lepo je vse, zelo lepo, vendar priobčiti ne morem, ker smo nekoč zaradi nečesa podobnega imeli že sitnosti. Potolaži se, pošlji kaj drugega, sprejel bom vedno.

J. Majski: »Prvi maj« je izšel, kot vidiš, v skrčeni izdaji, ker je prvi del najboljši in ker je ostalo predolgo in prerazvlečeno. Vendar ti ne morem odrekati pohvale. Samo naprej, zlasti kar zadeva snov. Poglej še malo preko ljubezni. Čakam nadaljnjih prispevkov.

Sequoia: »Knjiga« je res začetniška, kot sama priznavaš, pozna se ti močan Aškerčev vpliv in pa zanos. Popravi se ob novejši poeziji in se še kaj oglasi.

Stane: Najprej pesem! Kaj misliš, da je naš list »Mlado jutro«, kaj? Ker prosiš stroge kritike, naj bo, čeprav ni mnogo prostora. — Motiv je star, obrabljen in vrh tega še slabo obdelan. Slog je neroden, neokreten in neubran. Jezik je prvošolski. Misli so otročje in kar preveč preproste. In »Usluga«? Ob podobnem motivu smo se že nekoč mudili in ni ravno dobro izpadlo za nekoga. Ne morem si misliti drugega, kot da si slab in neokusen plagiat. Sicer pa velja za tvojo prozo prav isto kot za poezijo. Oprosti, da tako črno gledam, vendar ne vidim pri tebi niti ene svetle točke in ti zato svetujem: »Ne sili se več!« Pa brez zamere!

Ali veste, kaj je to — III. Majski večer? To je večer pomladi, večer mladosti, ki ga ne pozabi nikoli, kdor ga je doživel.

Doživeti Majski večer je želja vsakega dijaka, želja, ki jo goji skozi vse dolgo leto. In ta želja se bo tudi letos vsem izpolnila — doživeli boste edinstven majski večer — III. Majski večer, ki bo prekašal oba prejšnja.

Sporod? Slovanska glasba vseh vrst — od orkestra pa do mladih, talentiranih solistov. Globoko jo boste doživeli, stari in mladi. Še malo vam zaupamo: »Sporod bo trajal pol ure«.

In potem? Kaj pa potem? Bomo šli domov? Ne domov, ne, o ne, pač pa v majski raj sredi veselja in plesa, neugnane mladosti, žarečih lic in oči ter v srce segajočih komadov Broadwaya. Pomislite samo na »Avant de mourir«, na »Alexanders ragtime band« in na nešteto drugih prelestnih tangov in swingov in foxov in valčkov — pomislite samo na to, pa se boste prav gotovo odločili za 18. maj, za 20. uro in za Kazino — za zadnji letošnji ples.

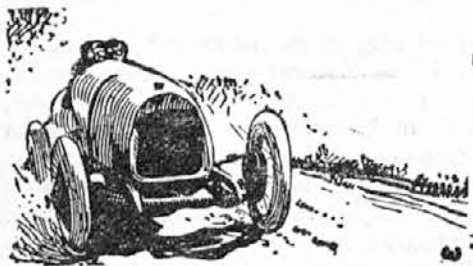
III.

Majski večer

Kazino

Sobota, 18. t. m.

ob 20. uri

TEHNIČNI OBZORNIK

P. S.: Podmornice v boju

Podmornica je eno najvažnejših orožij sedanje vojne, ki se vodi z vsemi sredstvi. Obe strani se več ali manj s pridom poslužujeta te moderne strojne pošasti, ki je zelo nevarna, pa tudi zelo lahko ranljiva. Poglejmo, kako manevrira podmornica, kadar vrši svoje naloge.

Najvažnejša naloga, zlasti nemških podmornic je, da uničujejo sovražne in nevtralne trgovske in potniške ladje, vojnih ladij si namreč ne upajo lotiti, ker so prenevaren cilj. Podmornica napade s topovi ali s torpedi. Prvi način je kaj redek. Podmornica se nenadoma in nepričakovano pojavi par sto metrov od parobroda in ga uniči s salvo topovskih strelcev. Vendar je to kaj riskiran napad, ker je večina trgovskih ladij opremljenih s topovi ali pa plujejo v konvojih.

Važnejši je torpedni napad in zasluži, da si ga natančneje ogledamo. Komandant podmornice skuša povsem neopaženo pripluti v predel, ki je najprometnejši in tam ogrožati različne ladje. Če se mu to posreči, dvigne podmornico na površje in izbere posebne opazovalce, ki naj prvi zagledajo ladjo. Včasih podmornica tudi po več dni čaka na napad, dokler se ne pojavi na obzorju dim, ki pomeni, da se mora podmornica za 10 metrov potopiti.

Preden se potope, komandant še pregleda nebo, da ugotovi, če ni avionov v bližini, kajti če so, potem ni z napadom nič. Ko dosežejo 10 m, dvignejo periskop, telegrafist v radiokabini pa s posebnim aparatom prisluškuje šumom, ki jih neprestano javlja, pod katerim kotom se nahajajo. Komandant budno gleda skozi periskop in svoje izsledke sporoča navigacijskemu oficirju, ki jih sproti zapisuje na posebno ploščo. Na ta način se ugotovi smer vožnje sovražne ladje in pa njena brzina. Ko so ti podatki znani, zaokrene podmornica svojo vožnjo pravo-

vokotno na smer ladje in obstane kakih 300 metrov od neke določene točke, kamor bo ladja v kratkem času priplula. To točko, oziroma kot med njo, položajem podmornice in ladje določi navigacijski oficir in od točnosti te določitve zavisi uspeh napada. Navigacijski oficir torej izračuna lansirni kot, ki ga doseže ladja takrat, ko torpedni oficir da povelje za izstrel. Ladja prevozi lok lansirnega kota in pride v določeno točko prav takrat, ko jo v isti točki zadene torpedo. Ladja eksplodira enkrat, dvakrat, trikrat in večkrat, nagne se na stran in potone. Podmornica pa smukne pod njo na drugo stran, kjer je kolikor toliko varna pred zasledovanjem.

To so pa le redki srečni slučaji podmorske borbe, kajti v sedanji vojni spremljajo ladje nevarni avioni, ki kaj kmalu podmornico odkrijejo in z bombami onemogočijo. Še nevarnejši pa so podmornicam rušilci, ki imajo posebne prisluškovalne aparate na svojih bokih. Podmorničina rešitev je le v takojšnji potopitvi in mirovanju. Rušilci spuste vodne bombe, ki v različnih globinah eksplodirajo in podmornica je uničena tudi v slučaju, če nastanejo eksplozije celo 60 metrov daleč od nje. Vendar se sposoben komandant in sposobna posadka tem nevarnostim lahko izogneta, ne moreta pa se v nobenem slučaju izogniti minam, ki so najhujše sovražnice podmornic. Niti pažnja tu ne pomaga mnogo, saj min ni mogoče zagledati, če podmornica plavi pod morsk gladino.

**Voljaši, širite
svoj list!**

SPORT

Sportne zanimivosti

Rekord rekordov. Za mlado dansko plavalico Raughild Hoeggerjevo lahko mirno trdimo, da ima rekord svetovnih rekordov. Dostikrat se sicer pripeti, da ima eden in isti sportnik ali sportnica več rekordov skupaj, da pa ima ena in ista oseba skupaj vse mogoče rekorde v svoji panogi, je zelo redek pojav. Če pogledamo listo ženskih svetovnih rekordov v prostem stilu, opazimo, da drži Hveggerjeva od šestnajst mogočih nič več in nič manj kot štirinajst in sicer na 100 y (jardov), 206 m, 220 y, 300 y, 300 m, 440 y, 400 m, 500 y, 880 y, 800 m, 1000 y, 1000 m, 1500 m in 1 milji (1609,3 m). Njeni rekordi so na 200 m 2:21,7, 400 m 5:06,1, 1500 m 21:45,7. Njej najbližji po rekordih je znani ameriški

rekorder Yack Medica, ki pa ima »samo« osem svetovnih rekordov in sicer na 220 y, 200 m, 300 y, 300 m, 440 y, 400 m, 500 y in 1 miljo. Njegovi rekordi so na 200 m 2:07,2 na 400 m 4:38,7 in na 1 miljo 20:57,8.

Najboljši sportniki Amerike. V zadnjih 10 letih so bili na podlagi splošnega ocenjevanja spoznani za najboljše sportnike Amerike: 1. 1930. Bobby Jones za golf, 1931. Barney Berlinger za atletiko, 1932. Jim Bausch (zmagovalec desetboja na olimpijadi v Los Angelesu) za atletiko, 1933. Glem Cuningham za atletiko, 1934. Bil Bonthron za atletiko, 1935. Lawton Little za golf, 1936. Glem Moris (zmagovalec v desetboju na olimpijadi v Berlinu) za atletiko, 1937.

Donald Budge za tenis, 1938. Donald Lash za atletiko, 1939. Jon Burke za veslanje. Za nas Evropejce je vsekakor čudno, da med njimi ni absolutnega svetovnega prvaka Joe Louisa.

Sedem novih svetovnih rekordov za dvorane, je bilo postavljenih na atletskem tekmovanju Dartmouth univerze v New Yorku. Posebno dobro formo je pokazal olimp. rekorder na 800 m, dolgi črnc Woodruff, ki so ga nekateri zaradi prejšnjih slabih rezultatov že »pokopali«. Novo postavljeni rekordi so sledeči:

800 m: Woodruff 1:47,0 (prej Borican 1:49,2), **880 y (804,32 m):** Woodruff 1:47,7. **400 m:** James Herbert 48,4 (prej Halpin 49,6). **3/4 milje (1204,7 m):** Borican 3:01,2 (prej Hahn 3:03,5).

Table-tenis. Prvenstvo Jugoslavije v table tenisu se igra od l. 1931. Od takrat so bili državni prvaki naslednji:

1931. Nemeč Janez (Murska Subota), 1932. Stevan Maksimović (SSU Somobor), 1933. Weiler Zlatko (Makabi, Zagreb), 1934. Hexner Ladislav (SSU Sombor, sedaj Hašk), 1935. isti, 1936. isti, 1937. Marinko Maks (Hermes, Ljubljana), 1938. Oto Weissbacher (Hašk, prej Ilirija, Ljubljana), 1939. Dolinar Žarko (TTC, sedaj Hašk, Zagreb) in 1940. Marinko Maks (Hermes, Ljubljana).

Južnoameriška država Brazilija, ki je letos povabila v goste Italijanske atlete, ima lahko atletiko na precej isti višini kot Jugoslavija, kar se da posebno dobro sklepati po rekordih, ki so skoraj enaki. V naslednjem navajam rekorde brazilskih atletov in v oklepajih primerjave še jugoslov. rekorde.

100 m: Salovicz 10,5 (jugosl. rekord 10,7), **200 m:** Bento 21,4 (22,4), **400 m:** Puglizi 48,8 (49,9), **800 m:** Gomes 1:55,2 (1:55,0), **1500 m:** Gomes 4:04 (4:01,1), **5000 m:** Gomes 15:57 (15:29,8), **10.000 m:** de Oliviera 33:02,6 (33:03,8), **110 m zapreke:** Padilha 14,8 (15,0), **400 m zapreke:** Padilha 53,6 (54,7), **kopje:** Falkenberg 62,19 (63,23), **disk:** Barros 46,32 (46,18), **krogla:** Scabello 14,41 (15,01), **kladivo:** Naban 51,39 (50,23), **vis:** de Castro 1,93 (1,87), **dalj:** de Oliviera 7,37 (7,14), **troskok:** Neto 14,59 (14,35).

Plavalna liga

Ze drugo leto bodo tekmovali naši najboljši klubi v ligi, samo da je letos odstranjena krivica, ki so jo naredili lansko leto ilirijanskim plavcem. Za zeleno mizo smo uspeli, sedaj nam bo treba še dokazati, da smo še vedno oni, ki so pred tremi leti odšli iz italijansko-jugoslovenske lige kot zmagovalci. Tekmovalo bo pet klubov in sicer Jadran, Jug, ZPK, Viktorija in Ilirija. Ilirija bo tekmovala v naslednjih dneh:

20. julija: Viktorija : Ilirija na Sušaku, 24. julija ZPK : Ilirija v Ljubljani, 27. julija: ZPK : Ilirija v Zagrebu, 6. avgusta: Jug : Ilirija v Ljubljani, 16. avgusta: Jadran : Ilirija v Splitu, 18. avgusta Jug : Ilirija v Dubrovniku, 23. avgusta: Jadran : Ilirija v Ljubljani, 3. septembra: Viktorija : Ilirija v Ljubljani.

Poleg Plavalne lige bodo pa še mednarodna srečanja, tako Balkanska liga, ki bo letos sredi julija v Carigradu v izvedbi Turčije. Jugoslavijo bo zastopala druga garnitura. Dalje bo še 26., 27. julija na Vrbskem jezeru srečanje med Jugoslavijo in Nemčijo, kar je pa za nas skoraj prezigodaj. Srečanje z Madžarsko bo 1. in 2. septembra. Odprta vprašnja pa so še za državna prvenstva, tako juniorska, kakor pokrajinska. Prvenstvo slovenskega saveza pa bo v Mariboru z časa »Mariborskega tedna«.